



**DESPRE LIDER ȘI CONDUCERE ÎN CONDIȚIILE
PERFEȚIONĂRII PARADIGMELOR CLASICE ALE
MANAGEMENTULUI SECURITĂȚII NAȚIONALE**

**ABOUT LEADER AND LEADERSHIP CONCEPTS GIVEN THE
DEVELOPMENT OF THE CLASSICAL PARADIGMS OF
NATIONAL SECURITY MANAGEMENT**

Drd. Daniela Georgiana GOLEA*
Drd. Andrei-Alexandru ȘTEFAN**

Rezumat: În condițiile în care întreaga lume s-a înscris într-un complex proces de schimbare și căutare a unei noi stări de echilibru, asistăm la prăbușirea rând pe rând a paradigmelor consacrate în toate domeniile; în aceste condiții, starea de confuzie este predominantă iar asigurarea echilibrului fie și în condiții de precaritate, nu mai poate ține decât de viteza cu care sistemele de management sunt capabile să se adapteze schimbărilor tot mai rapide și imprevizibile. În aceste condiții vitrege oamenii simt tot mai mult nevoia găsirii unor noi modele și a apariției unor lideri capabili să gestioneze noile situații, caracterizate prin complexitate și pentru care de cele mai multe ori nu există precedent. Apare așadar nevoia unei conduceri puternice, bazate pe criterii capabile să răspundă noilor condiții. Este în consecință nevoie ca măcar o parte din preocupările noastre să fie dedicate acestei probleme.

Cuvinte-cheie: lider, conducere, management, naționalism, tradiționalism.

Abstract: Since the whole world has entered a complex process of change and search for a new state of balance, we are witnessing the collapse of paradigms established in all the domains; under these conditions, the state of confusion prevails, while ensuring stability, even in conditions of insecurity, can only be attained by the speed with which management systems are able to adapt to increasingly rapid and unpredictable change. In these harsh conditions people feel a growing need for new role-models and for the emergence of leaders able to manage the new situations characterized by complexity and for which, most of the times, there is no precedent. It appears, therefore, the need for a strong leadership based on criteria able to respond to changing conditions. It is thus necessary that at least part of our concerns be addressing this issue.

Keywords: leader, leadership, management, nationalism, traditionalism

* Doctorand, Școala Doctorală “Informații și Securitate Națională”, ANIMV, E-mail: kolerdaniela@yahoo.com.

** Doctorand, Școala Doctorală “Informații și Securitate Națională”, ANIMV, E-mail: andrei.stefan@me.com.



Introducere

Dintotdeauna oamenii (comunitățile, societatea în ansamblu) au avut nevoie de conducători (lideri¹) pentru a găsi și menține o stare de echilibru, dar mai ales pentru a orienta mersul comunității către direcția bună. Liderul nu este un personaj singuratic², chiar dacă strălucirea faptelor sale îl scoate mult în evidență eclipsând ceilalți oameni din jurul său, ci este un fruct al vremurilor sale și un produs al dorințelor sau năzuințelor societății contemporane lui. Chiar și atunci când un lider ajunge la funcția de conducere prin metode de forță, el încă poate reprezenta spiritul comunității din care a provenit și este în general purtat de ideile călăuzitoare ale epocii respective. Existența unui lider implică prezența în același loc și timp a unui consistent grup de oameni față de care acesta va căpăta rolul de reper călăuzitor și reprezentant în cadrul interacțiunilor cu celelalte comunități. La nivelul națiunilor, poziția de lider necesită condiții mult mai complexe³ iar ecuația este în mod firesc mult mai complicată decât în cazul micilor comunități umane.

Prin conținutul său activitatea de conducere (*leadership* – la nivel național) constituie un complex proces de convingere, motivare, direcționare și control a (in)acțiunilor unor oameni sau grupuri de oameni, prin care se produc consecințe morale și juridice (dar și de altă natură) care se răsfrâng asupra întregii societăți la un moment dat. În cadrul acestui proces vor fi implicate o serie de elemente specifice:

- oameni, grupuri de oameni, comunități, care admit existența relației de subordonare și regulile impuse prin aceasta; pentru toți aceștia respectarea voinței și deciziei liderului va avea caracter obligatoriu;
- existența unei ordini ierarhice potrivit căreia există mai multe trepte ale puterii și în mod corespunzător, mai multe categorii și tipuri de persoane care au acces diferențiat la factorii de putere; potrivit acestei ordini ierarhice, liderul este situat în poziția dominantă, de la care controlează mai mult sau mai puțin factorii de putere astfel încât voința și decizia sa au caracter obligatoriu pentru ceilalți;
- existența unei ordini de drept prin care sunt stabilite relațiile dintre diversele trepte ierarhice dar și modul de punere în executare a deciziilor, modul în care persoanele care au acces la putere, o pot utiliza în exercitarea atribuțiilor de stat etc.
- Așadar, având aceste elemente (*lider, grupul de oameni subordonați, ordinea ierarhică* stabilită potrivit existenței unor factori de putere și modalității/gradului de acces la aceștia și existența unei *ordini de drept*) vom putea discuta în fine despre lider și *leadership* în cazul conducerii națiunilor.

¹ Cf. DEX '2009, *liderul* (din engl., fr. *Leader*) este o personalitate dominantă dintr-un grup.

² Anghel Andreescu, *Psihologia militară*, Editura Timpolis, 1999.

³ Gheorghe Arădăvoaice, *Comandantul (șeful) profil psiho-profesional*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1994.



Istoria națională și modelele ei de lideri și conducere

Istoria ne-a demonstrat faptul că marile figuri în domeniul *leadership*-ului nu au apărut niciodată în perioadele de acalmie sau de relativ echilibru social, politic, militar, ci întotdeauna în perioadele de restriște, în care națiunea a fost supusă unor imense amenințări și pericole. Cel mai adesea, marile personaje ale conducerii naționale au apărut pe fondul ocupației străine și luptei de eliberare de sub aceste regimuri opresive, sau în fața pericolului unei ocupații străine⁴. Astfel de situații grave au dat naștere condițiilor prielnice nașterii elementelor sus-menționate pentru a vorbi despre existența unui *leadership*. Observăm în general în cazul istoriei națiunii române, faptul că a fost foarte greu de stabilit un lider și un model echilibrat, stabil, de *leadership*, pe timpul cât națiunea română s-a aflat în condițiile de relativă stabilitate. De obicei, națiunea română s-a comportat ca o națiune dificil guvernabilă sau chiar ne-guvernabilă, în condiții de pace. Faptul ce a schimbat covârșitor această stare de lucruri a fost dat de instalarea sau pericolul instalării unui regim de ocupație străină, lucru care a fost permanent perceput de poporul român ca o situație dintre cele mai grave, imposibil de acceptat.

Regimul de ocupație străină reprezintă sub aspect juridic acel *regim politic*, considerat din această perspectivă ca un ansamblu al instituțiilor și raporturilor politice care guvernează societatea umană, format din persoane *străine* (care este așadar format din persoane de etnie diferită față de națiunea în cauză) sau *autohton*, dar care este *stabil și impus de către agresor* și care astfel va *sluji întru-totul interesele agresorului* indiferent de *forma aparentă* pe care o poate eventual îmbrăca la un moment dat. Un astfel de regim păstrează aceeași încadrare juridică indiferent de modalitățile în care ar încerca în mod viclean să se legitimeze.

Astfel, organizarea de manifestări *electorale* sub patronajul unui regim de ocupație străină (cum ar fi referendumuri sau alegeri la orice nivel și sub orice formă) conduce mereu la efecte juridice aflate *sub imperiul nulității absolute*. Orice manifestări electorale pentru a fi validate trebuie să fie organizate neapărat de un regim politic legal și/sau legitim. Cu toate acestea, ocupația străină reprezintă o stare de fapt care produce fără dar și poate consecințe juridice (și de altă natură) atât pe plan intern cât mai ales pe scena relațiilor internaționale, în ciuda faptului că formarea regimului de ocupație străină *nu este translativă de suveranitate*. În aceste condiții se va păstra mereu capacitatea juridică a națiunii aflate sub ocupație străină de a-și reclama dreptul (inalienabil) la autodeterminare, și în acest fel, poate oricând porni acțiunea de înlăturare a regimului de ocupație străină, în vederea reinstaurării regimului politic național, legal și legitim. Pe fondul unor astfel de evenimente, apare întotdeauna figura unui lider iar modul în care acesta exercită conducerea, dă naștere marilor evenimente istorice care se păstrează lungi perioade de timp în cadrul memoriei colective.

În istoria oricărei țări nu se poate să nu fie prezente cel puțin câteva nume care au căpătat strălucire tocmai prin calitățile lor de lideri. De pildă, în istoria României se

⁴ Ion Gheorghe, Oliver Lustig, *Știința conducerii și comanda militară*, Editura Militară, București, 1974.



desprind cel puțin patru mari exemple de conducători, printre mulți alții, desigur, însă asupra cărora ne vom opri acum, care au înregistrat performanțe deosebite în domeniul conducerii dar și în management, adică în felul în care au administrat/gestionat statul și comunitățile din epoca lor: Burebista, Decebal, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. Este important să amintim de cazul acestor mari lideri ai trecutului istoric, pentru că în exemplul lor putem găsi răspunsuri la întrebări care ne frământă încă în momentul de față:

Burebista⁵ a fost rege al geto-dacilor (între 82 î.Hr. - 44 î.Hr.) și este considerat întemeietorul statului dac unitar. Nu cunoaștem detalii despre formele vechi de organizare ale societății omenești în perioada anterioară⁶ regelui Burebista, dar se presupune că geții erau organizați sub formă statală și până la Burebista.⁷ De exemplu, cam pe la 350 î. Hr., o formațiune statală geto-dacică era condusă de către un „*histrionorum rex, adică de către un rege histrian*”⁸. Astfel de ipoteze sunt confirmate de datele istorice legate de un alt mare lider care a trăit înainte de Burebista: Dromihete (sau Dromichaetes) rege al geților în preajma anului 300 î.Hr. Potrivit unor cronicari antici (sau din perioade istorice relativ apropiate acelei epoci) printre care *Diodorus Siculus*, *Polybius*, *Plutarch* sau *Pausanias*, armata geților aflată sub comanda lui Dromichaetes l-a înfrânt pe Lysimachus, fostul general al lui Alexandru Macedon.

La fel se petrece ceva mai târziu și în cazul campaniei militare conduse de către Agatocle, fiul lui Lisimah, armata acestuia fiind înfrântă iar Agatocle luat prizonier. După numai opt ani, iarăși Lisimah a pornit o nouă ofensivă împotriva geților, dar aceasta a sfârșit printr-un alt eșec iar Lisimah cade în prizonierat. Din descrierea făcută de cronicarii vremii aflăm că Dromihete era *rege*, deci geții aveau un regat (formă statală de organizare a societății) iar la Helis, se afla cetatea de scaun a lui Dromihete, așadar *capitala unui stat antic*. Între secolele III și I î. Hr. sunt atestați în unele lucrări de istorie mai mulți regi geto-daci printre care: Zalmodegikos, Oroles, Rubobostes și Zyrexex.⁹

În prima jumătate a secolului I î.Hr., regele dac Burebista a dus o campanie de unificare a statelor și uniunilor de triburi geto-dace întinse de altfel pe o suprafață foarte mare, care cuprindea teritoriile de astăzi ale României, Ungariei, Cehiei, Slovaciei, parțial Bulgariei, Serbiei, Poloniei și Austriei. Deși până acum era încă neclar dacă la începutul domniei sale, în anul 82 î.Hr., geții erau organizați în regim gentilic sau în regim statal, noi considerăm că aceștia trecuseră deja la organizare statală.

⁵ Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară, *Istoria militară a poporului român*, vol. 1, Editura Militară, București, 1984, pp. 92-141.

⁶ Cercetând toate izvoarele istorice, rezultă faptul că geto-dacii au avut organizare statală și înainte de Burebista, de pildă în perioada lui Dromihete, dar probabil că niciodată statul geto-dac nu a atins extinderea geografică pe care a avut-o în timpul lui Burebista.

⁷ Florian Tucă, Eugen Siteanu, *Statele geto-dace și regii acestora în secolele V-I î. Ch.*, în *Revista de Științe Militare*, nr. 2(27), anul 2012, p. 89.

⁸ *Ibidem*, p. 91.

⁹ *Ibidem*, p. 95.



Deși, respectând informațiile parvenite de la istoricul antic Iordanes¹⁰, Burebista se pare că ar fi moștenit o puternică și extinsă „uniune tribală”... Din aceeași sursă reiese că în vecinătatea geografică a „uniunii tribale” (până la urmă, era vorba mai curând de un stat înconjurat de teritorii unde stăpâneau uniuni tribale) conduse de Burebista, existau alte câteva uniuni de triburi geto-dace, pe care Burebista le-a pus sub autoritatea sa centrală.

Acest proces de unificare a constituit *un prim strălucit exemplu de leadership* în cadrul căruia s-a remarcat persoana liderului aflat în centrul întregii acțiuni. În cadrul unui astfel de proces au contribuit o serie de factori interni (existența unei formațiuni statale centralizatoare și a unei ordini de drept stabilită de către aceasta) dar mai ales calitățile de lider ale lui Burebista și factorilor externi, printre care amenințarea militară venită din partea celților și romanilor. Liderul Burebista răspunde acestor amenințări ale mediului de securitate contemporan lui, prin unificarea în cadrul unui puternic regat, a unei mari părți a uniunilor tribale geto-dace.

Pentru aceasta el a utilizat calea pașnică, diplomatică, prin folosirea de instrumente psihologice și de persuasiune. Dar și utilizarea forței coercitive împotriva unor șefi de trib care au contestat autoritatea lui Burebista. Din descrierea istoricilor vremii rezultă că Burebista a moștenit un stat (deținător al unei ierarhii de putere și a unei ordini de drept) la care a adus (prin absorbție și contopire) teritoriile uniunilor tribale învecinate. Ca urmare a unui management ingenios și drept rezultat a unui *leadership* admirabil, utilizând *argumentul naționalist* și indicând permanent *spectrul amenințărilor străine*, Burebista finalizează unificarea statelor geto-dacice între anii 60 î.Hr.-59 î.Hr. După care Burebista pornește campania militară împotriva celților. În munții Orăștiei, statul dac condus de Burebista pune la punct cetățile de piatră Costești, Blidaru, Căpâlna și Sarmizegetusa.

Reținem faptul că în tot acest proces de unificare a națiunii și conducere a ei, Burebista a utilizat înainte de toate argumentul naționalist (numitorul comun al membrilor tuturor ginților și triburilor) și aspectul amenințărilor grave venite din partea unui dușman comun.

Decebal¹¹ a fost ultimul rege al Daciei, care a domnit între anii 87-105. În momentul de față se consideră că Dacia s-ar fi aflat la apogeul puterii sale sub domnia regelui Decebal, deși în acea perioadă regatul ocupa o suprafață mai restrânsă în comparație cu suprafața regatului lui Burebista. Se cunoaște la ora actuală faptul că statul geto-dac în perioada lui Decebal cuprindea ținuturile de astăzi ale Transilvaniei, Banatului, Olteniei, Munteniei și Moldovei, cu granițele aflate mai departe¹² decât sunt situate la ora actuală.

¹⁰ Iordanes (sec. VI) a fost un istoric din Moesia, autor al lucrărilor *Romana* și *De origine actibusque Getarum*, ultima fiind cunoscută și sub denumirea de *Getica*. Se știe faptul că autorul a utilizat pentru prima lucrare anterior menționată surse de informații provenite de la istorici mai vechi, în vreme ce pentru a doua a utilizat o lucrare a lui Cassiodorus, considerată astăzi ca pierdută, deși acest aspect este contestat.

¹¹ Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară, *Istoria militară a poporului român*, vol. 1, Editura Militară, București, 1984, pp. 141-180.

¹² Potrivit informațiilor existente în clipa de față, granițele statului dac în timpul lui Burebista au fost situate în partea de nord până la Carpații Păduroși (Ucraina și Polonia de astăzi); în partea de est, la



Era pentru acea epocă un stat puternic și bine organizat. Progresele înregistrate în acel timp erau importante, ținând cont de activitatea economică înfloritoare și legăturile comerciale puternice cu lumea greacă și cea romană, alături de dezvoltarea deosebită a culturii. Ca și în cazul lui Burebista, Decebal a utilizat argumentul naționalist (element unificator și pacificator) dar și valorile comune desprinse din cultură, în special tradițiile și tradiționalismul, care deja aveau un cuvânt greu de spus asupra tuturor locuitorilor din regiunea sus-menționată.

Ștefan cel Mare¹³ a fost unul dintre cei mai proeminenți conducători români ai Evului Mediu, strălucitor atât prin perioada de timp cât a reușit să domnească neîntrerupt, dar mai ales prin numeroasele sale victorii militare și regimul statal foarte modern (pentru acea perioadă) impus în Moldova. Ștefan a trăit între 1433 și 1504, fiind domnitor între anii 1457 și 1504. A domnit așadar 47 de ani, durată de domnie înfloritoare care nu a mai fost egalată (din niciun punct de vedere) în istoria Moldovei. În timpul acestei lungi domnii, Ștefan a purtat cu succes războaie împotriva Imperiului Otoman, Regatul Poloniei și Regatul Ungariei. Sub aspectul culturii și civilizației, sub domnia lui s-au fortificat mai multe cetăți dar s-au și construit o serie de biserici și mănăstiri de mare valoare. Ștefan al III-lea (*cel Mare*) a avut o conducere în care a îmbinat metodele diplomatice cu cele de forță, fiind totodată vestit pentru dârnicia pe care a arătat-o față de supușii credincioși dar și pentru sistemul de tip meritocratic pe care l-a promovat, lucru destul de rar întâlnit în acea epocă.

Mihai Viteazul¹⁴ (1558-1601) a fost un nobil român care a deținut mai multe funcții de conducere sau administrative (lider și manager) cum ar fi dregătoriile de bănișor de Strehăia, stolnic domnesc și ulterior ban al Craiovei, înainte de a obține tronul Țării Românești. A ieșit în evidență prin calitățile excepționale de lider dar și de manager, o lungă perioadă de timp el ocupându-se și cu activități administrative și comerciale, de altfel acesta fiind un aspect mai puțin cunoscut de către publicul larg. A pus în aplicare diverse tehnici de persuasiune și intrigă, la care s-a adăugat o măiastră aranjare a elementelor de factură comercială (credite, promisiuni de asigurare a pieței de desfacere sau de furnizare a unor materii prime la prețuri scăzute etc.) prin care a câștigat inițial tronul de la Poarta Otomană. A știut cum să aranjeze lucrurile astfel încât să constituie o mare armată profesionistă, din câte se pare cea mai mare constituită în Evul Mediu de către români. Pentru aceasta el a unificat forțe armate provenite din Muntenia, Transilvania și Moldova, la care a adăugat forțe compuse din mercenari și suportul militar al unor aliați cazaci, unguri, germani, francezi, italieni etc.

Pentru o scurtă perioadă de timp (în anul 1600) a fost conducător *de facto* al celor trei provincii care formează România de astăzi: Țara Românească, Transilvania și Moldova. Greu de învins pe câmpul de luptă, manager neîntrecut, lider carismatic, Mihai Viteazul

Marea Neagră (Pontul Euxin); în sud, pe linia munților Haemus (Munții Balcani); iar în vest, în regiunea Dunării Mijlocii, zona Serbiei și Ungariei de astăzi.

¹³ Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară, *Istoria militară a poporului român*, Editura Militară, București, 1984.

¹⁴ Ibidem.



reprezintă un personaj unic în istoria României, în ciuda evoluției sale meteorice și dispariției bruște, în condiții dramatice. Pentru mulți dintre liderii care au urmat în epocile istoriei moderne, acest domnitor a rămas (și se păstrează încă în clipa de față) modelul liderului ideal, genul de conducător care a realizat într-o perioadă de timp scurtă performanțe uluitoare, pornind de la resurse relativ puține, dar pe care a știut să le managerieze într-un chip strălucit, aceasta poate și din cauza experienței sale vaste, în calitate de ban și postelnic...

Desigur, națiunea română a avut și alți lideri importanți sau remarcabili, așa cum am menționat mai sus, dar aceștia patru au fost cu totul ieșiți din comun. Merită să ne aplecăm cu cea mai mare atenție asupra exemplului acestor lideri și manageri care au acționat la nivelul comenzii centralizate asupra națiunii, încă din epoci străvechi ale istoriei. Pentru că exemplul lor ne oferă fără dar și poate răspunsuri cât se poate de utile chiar și pentru momentul de față.

Să observăm mai întâi faptul că ei au avut un numitor comun format dintr-o serie de elemente interesante, a căror valoare nu a scăzut nici în ziua de astăzi:

- puterea lor persuasivă s-a bazat în mod fundamental *pe argumentul naționalist*¹⁵, utilizat ca factor unificator și ca element de coagulare a spiritelor și a intereselor;
- toți au avut și o influență *în domeniul culturii*¹⁶, accentuând asupra sistemului de valori tradiționalist, prin care au încercat să confere întregii națiuni un cadru comun de identificare și reguli comune de viață, care să mărească trăinicia colectivă față de ingerințele străine;
- au înregistrat și o impresionantă activitate *în domeniul administrativ-organizatoric*¹⁷, funcția de management ocupând o latură foarte importantă a preocupărilor lor;
- *leadeship*- ul lor nu a fost (așa cum ne-am aștepta) unul strict determinat de specificul epocii (antice sau medievale) ci neașteptat de modern, *îmbinând metode și tehnici*

¹⁵ *Caracterul naționalist* este central, fundamental în activitatea lor. Burebista și Decebal au utilizat argumentul naționalist pentru unificarea și menținerea statului, iar Ștefan cel Mare și mai ales, Mihai Viteazul, s-au folosit de criteriul naționalist pentru a întări și justifica politica pe care au dus-o și măsurile pe care le-au adoptat.

¹⁶ *Componenta culturală* a fost legată în special de susținerea tradiției, ca element de identificare colectivă și formare a spiritului naționalist; în perioada antică, regii Burebista și Decebal au pus practic bazele culturii unei națiuni aflate în formare, vestigiile culturale (relevante de arheologie) fiind impresionante chiar și în ziua de astăzi, iar activitatea de această natură a lui Ștefan cel Mare a condus la crearea unui vast patrimoniu cultural al României contemporane; Mihai Viteazul a avut o influență mai puțin vizibilă în cadrul culturii, perioada sa de domnie fiind scurtă, marcată de războaie.

¹⁷ Toți cei patru lideri menționați, au avut activități intense *în domeniul administrativ și comercial*, susținute și de acțiuni diplomatice. Fără aceste acțiuni, nu ar fi putut finanța armata și nici instituțiile statului.



*variate*¹⁸ de interacțiune cu oamenii, de exercitare a puterii și menținere a subordonării oamenilor.

Toate aceste aspecte ar trebui așadar să ne atragă atenția și să ne orienteze preocupările către stabilirea unor aspecte comune privind eficacitatea conducerii în spațiul românesc, indiferent de epocă și de contextul istoric.

Caracteristici urmărite pentru lider și conducere

Conducerea reprezintă în definitiv un scop ce trebuie atins și o caracteristică importantă a managerilor în cadrul activității realizate într-o organizație. Cu atât mai mult dacă ne referim la nivelul unei întregi națiuni. Liderii au charismă și inspiră celorlalți simpatie și coeziune. Liderul prezintă imaginea unui om stăpân pe forțele sale și care astfel induce încredere celorlalți. Sub aspect psihologic și interacțional, în preajma unui lider de bună calitate, orice subaltern de bună credință capătă puterea de a acționa mai bine și o anumită plăcere ori satisfacție a muncii depuse. Așadar, conducerea reprezintă un domeniu legat strâns de capacitatea profundă de a influența atitudinea și comportamentul oamenilor.

Conducerea reprezintă în definitiv o caracteristică a unui manager iscusit, capabil să atragă și să distragă atenția, să capteze gândurile și sentimentele oamenilor și să direcționeze în ansamblu activitatea acestora, prin simpla inducere mentală a unor idei sau reguli¹⁹.

Astfel, prin conducere se realizează *coeziunea și convingerea* la nivelul întregii colectivități supuse efectelor acestor acțiuni, *activitatea de persuasiune* din partea liderului având deci o pondere foarte importantă. Prin conducere bine realizată oamenii vor fi nu doar uniți în cadrul unui mecanism perfect funcțional, ci și determinați să acționeze chiar fără existența sau acțiunea permanentă a unor elemente de control sau de constrângere.

Totodată, în mod bine corelat cu *leadership*-ul, activitatea managerială este destinată atingerii obiectivelor comune, asumate la nivel colectiv. Pentru aceasta, în management se aplică metode și proceduri de planificare, organizare și executare a activităților astfel încât să conducă la realizarea scopurilor propuse, finalitatea dorită de toți și de fiecare. Prin urmare, o persoană poate fi un bun manager fără a fi însă și un lider. Și vice-versa.

Exemplele istorice prezentate anterior ne-au demonstrat că în mare măsură liderii strălucitori au fost aceia care au avut și importante calități de manageri. Sintetizând, am putea observa că pentru realizarea unei activități eficiente, chiar și în condiții foarte dificile (resurse relativ puține, amenințări sau chiar pericole venite din surse externe etc.) liderii ar trebui să fie capabili de îndeplinirea unor criterii specifice:

- să aibă capacitatea de a oferi oamenilor o viziune nouă asupra lucrurilor și astfel, moduri noi și îmbunătățite de soluționare a unor probleme presante care altfel nu pot fi rezolvate în condiții acceptabile;

¹⁸ Deși au trăit în perioada antică sau medievală, epoci dominate de violență, acești lideri nu au utilizat doar violența ci și tehnici de persuasiune, modalități pașnice de interacțiune cu oamenii și atragere a lor, inclusiv acte de gratificare și promovare a celor merituosi etc.

¹⁹ Burns, J.M., *Leadership*, Harper&Row, New York, 1978.



- să dețină capacitatea de persuasiune și de a inspira respect oamenilor, fără ca aceasta să impună neapărat existența fricii sau acțiunea unui element coercitiv;
- să aibă totodată capacitatea de a inspira încredere și de a oferi modelul unui om stăpân pe sine;
- să prezinte și capacitatea de a utiliza orice împrejurare (inclusiv erorile ori situațiile nefericite) în scopul atingerii scopului propus;
- să inspire oamenilor simpatie și/sau empatie, prin charismă sau alte elemente în măsură să influențeze afectiv oamenii;
- să aibă suficientă autoritate, fără ca atributul predominant să fie neapărat forța sau frica inspirată celorlalți;
- să acorde o importanță aparte aspectului pregătirii/formării cât mai bune a oamenilor și selectării personalului pe criterii de calitate (de caracter) și competență/talent;
- să aibă trăsătura de a întreține permanent interacțiunea cu subalternii, într-un mod de preferință cât mai direct și mai deschis.
- să aibă capacitatea de a inspira oamenilor satisfacția unei anumite activități dintre acelea pe care el le comandă.

Este încă neclar modul în care se formează *leadership*-ul ca proces intim, menținându-se întrebarea dacă liderii sunt persoane cu calități innăscute sau persoane care se formează ca lideri prin interacțiunea cu mediul social, la nivel familial, cultural, formativ etc. S-a pus și întrebarea dacă nu cumva conducerea este rezultatul exclusiv al unor procese afective și de inducere colectivă a acestor trăiri afective.

Indiferent dacă *leadership*-ul este rezultatul unui proces intim sau interuman, acesta produce în mod indubitabil efecte impresionante asupra organizării colectivităților și mai ales asupra funcționării acestor organizații, asigurând atingerea finalității propuse. Este fără îndoială foarte important ca și la nivel național (conducerea statului și mai ales a sistemului de securitate) să avem nu doar un management bine conceput, ci și o conducere de calitate, care să asigure orientarea corectă a eforturilor dar și coeziunea socială în direcția și sensul indicat de lider.

Concluzii

Ținând cont de aspectele anterior menționate, rezultă nu doar necesitatea îmbinării și buneii corelări a managementului cu *leadership*-ul, dar și selectarea unor lideri care prin trăsăturile lor să întrunească următoarele condiții generale:

- au o cultură bine pusă la punct, bazată în special pe elementele de tradiționalism și naționalism, orientarea lor naționalistă fiind una profundă, sinceră;
- sunt de naționalitate română și nu au incertitudini sau ezitări cu privire la susținerea necondiționată a valorilor care fac parte din setul de valori tradiționale ce identifică ființa națională românească;
- nu fac parte din organizații străine, nu simpatizează cu organizații sau acțiuni ostile față de România și nici nu manifestă indiferență față de orice act agresiv la adresa națiunii;
- urmăresc să servească intereselor publice și au o viziune bine conturată asupra modului în care urmează să interacționeze cu oamenii în scopurile propuse;



- cunosc realitatea și au o viziune realistă asupra posibilităților practice de acțiune, cât și asupra resurselor pe care le-ar putea avea la dispoziție și modului de utilizare a lor;
- au capacitatea de a cunoaște bine forul interior al oamenilor și de a identifica zonele optime de acțiune în cadrul acțiunilor persuasive;
- posedă charismă sau atractivitate, având astfel capacitatea de a influența afectiv oamenii, stârnind simpatia și/sau empatia;
- au capacitatea de a urmări cu răbdare și perseverență un scop propus, în ciuda obstacolelor apărute, sau poate tocmai datorită existenței acestora;
- sunt totodată buni manageri, având viziuni manageriale bine constituite și capacitatea de a corela bine obiectivele (ce să facă) și metodele aplicate (cum să facă) în vederea optimei utilizări a resurselor existente pentru atingerea finalității propuse.

Persoane întrunind astfel de calități²⁰ ar fi capabile să realizeze actul de conducere la un nivel calitativ deosebit de bun, fapt care ar crește probabilitatea ca România să depășească repede și în condiții bune perioadele de criză. Desigur, din simpla lectură a acestor criterii, sentimentul dat cititorului ar fi acela de expunere a unei utopii... Nu este însă chiar așa. Istoria ne arată că în cea mai mare parte a ultimilor 2000 de ani, națiunea aceasta a stat mai mult sub regimuri de ocupație străină, românii fiindu-le interzis să-și aleagă conducători proprii iar cei aflați la cârma țării (străini sau alogeni) fiind determinați să îndeplinească voința ostilă a unor puteri externe.

Situația complicată a momentului actual nu este așadar fără precedent în istoria României, dar cu toate acestea întotdeauna s-au găsit resursele necesare pentru depășirea momentelor istorice grele și păstrarea peste veacuri a ființei naționale, indiferent de pierderile suferite și de dramele prin care a trecut această națiune. Istoria nu se încheie acum ci doar va trece printr-unul din episoadele sale de grea încercare; aceasta până în momentul în care în sfârșit se va naște și va străluci un nou conducător care va scrie o nouă pagină de istorie și va da lumină și sens celorlalți oameni.

BIBLIOGRAFIE

- ANDREESCU A, *Psihologia militară*, Editura Timpolis, 1999;
- ARMSTRONG, M, *Cum să fii un manager și mai bun*, Editura Meteor Press, București, 2007;
- WARREN B, BURT N, *Liderii. Strategii pentru preluarea conducerii. Cele patru secrete ale artei de a conduce*, Editura Business Tech International Press, București, 2000;
- BURNS, J.M., *Leadership*, Harper&Row, New York, 1978;

²⁰ Bennis Warren, Nanus Burt, *Liderii. Strategii pentru preluarea conducerii. Cele patru secrete ale artei de a conduce*, Editura Business Tech International Press, București, 2000.



- MIHULEAC E, *Bazele managementului*, Editura Tempus, București, 1994;
MIHULEAC E, *Management profesionist*, Editura Maiko, București, 1996;
MIHULEAC E, *Știința managementului*, Editura Tempus, București, 1999;
MORARU I, *Introducere în psihologia managerială*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995;
PETRESCU I, *Management*, Editura Holding Reporter, București, 1991;
IONESCU Gh. Gh, CAZAN E, *Management*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2007;
VLĂSCEANU M, *Socio-psihologia organizațiilor și conducerii*, Editura Paideia, 1995;
GEORGESCU D. I, *Războaiele lui Ștefan cel Mare și ale lui Mihai Viteazul*, Editura G. N. Vlădescu și Fiul, Câmpulung Muscel, 1927;
DRĂGAN I. C., *Noi, traccii. Istoria multimilenară a neamului românesc*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976;
ARĂDĂVOAICE G, *Comandantul (șeful) profil psiho-profesional*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1994;
ALEXANDRU M., STOICA V, *Teoria conducerii militare (curs)*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1998;
GHEORGHE I, LUSTIG O, *Știința conducerii și comanda militară*, Editura Militară, București, 1974;
Institutul de lingvistică Iorgu Iordan, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Editura Academiei Române, București, 2009;
Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară, *Istoria militară a poporului român*, Editura Militară, București, 1984.

